

Aan Informatuur mevrouw Edith Schippers namens de breed samengestelde Commissie Veiligheid en Defensie van de Europese Beweging Nederland, die internationaal deelneemt aan het netwerk Eurodefence van 14 EU lidstaten

Visie EBN-Eurodefence op komend defensiebeleid van Eurodefence Nederland

1. Internationale context dwingt urgent tot antwoord

De kabinetsformatie 2017 valt in een periode waarin toegenomen internationale spanningen, instabiliteit, en verhoogde druk op hogere defensie-uitgaven samenvallen. De *Shared Vision* van de Hoge vertegenwoordiger Mogherini van juni 2016 geeft hiervan duidelijk blijk.¹ President Trump laat er geen twijfel over bestaan, dat in zijn visie de Europese defensie-uitgaven omhoog moeten. Daarbovenop *America first*, dat weinig keus laat. *Brexit* is ook een factor van betekenis. **Europa staat er in een aantal opzichten alléén voor.** De verhoudingen met Rusland kunnen verder verslechteren. Er is waarneembaar groeiende Russische invloed aan de oostkant van de EU en politieke inmenging in meerdere Europese landen. Het Midden-Oosten blijft een kruitvat. De Europese invloed is daar al jarenlang tanende. Er zijn verdere problemen te verwachten in Noord-Afrika en Sub-Sahara. Het vluchtelingenvraagstuk blijft een hoofdmoot op de Europese agenda.

Bij een continuering van het huidige beleid is marginalisering een feit, voor de lidstaten zowel als voor de Europese Unie. Een dergelijke marginalisering zal verdere desintegratie aanjagen, wantrouwen binnen de Unie in de hand werken en stabiliteit in gevaar brengen. Dit geldt ook voor terreinen als energie, ICT en digitalisering en op den duur zelfs de Interne markt, een majeure pijler onder onze welvaart.

De visie van de Hoge vertegenwoordiger is te afwachtend. De analyse spreekt voor zich, maar de te nemen maatregelen blijven te veel in het vage. Het is veeleer een politiek van goede bedoelingen. Het voorgestelde activiteitenplan bestaat voornamelijk uit het terugspelen van verantwoordelijkheden naar de lidstaten, die te vrijblijvend allerlei taken toegewezen krijgen. Daarvan kan niet veel verwacht worden. Het zijn juist de lidstaten zèlf, die verantwoordelijkheid dragen voor de huidige situatie van onvermogen, met inbegrip van Nederland.

Om al deze redenen is het **urgent dat in de kabinetsformatie speciale aandacht wordt geschonken aan het beleidsterrein Defensie** en dat overeenstemming wordt bereikt, niet alleen over het verhogen van de defensiebegroting, maar ook over de inhoud van de taken van de Nederlandse verdediging in het kader van doelgerichte samenwerking met NAVO-partners in Europa en andere Europese landen met vergelijkbare capaciteiten en doelstellingen. Het komende kabinet dient naar de opvatting van de EBN een

¹ Shared vision, Common Action: A Stronger Europe, A Global Strategy for the European Union's Foreign And Security Policy, June 2016

geïntegreerde opvatting over en aanpak van de Nederlandse defensie in Europese context te ontwikkelen door de departementen Buitenlandse Zaken, Defensie, Ontwikkelingssamenwerking, Economische Zaken en O&W gezamenlijk.

Er wordt door partijen enige verhoging van de defensiebegroting in het vooruitzicht gesteld. Maar **het is verontrustend en evenmin getuigen van realiteitszin dat er in de partijprogramma's voor deze verkiezingen geen blik met Europese invalshoek is ontwikkeld.** In de visie van de EBN laat de situatie weinig andere keus dan dat vanuit Nederland met overtuiging wordt gewerkt aan een meer effectieve Europese defensie: de politieke druk is evident en de hiaten die zijn ontstaan door jarenlange bezuinigingen hier en elders, moeten door harde keuzes in eigen land en door doeltreffende samenwerking en integratie met systemen in de partnerlanden zoveel mogelijk ongedaan worden gemaakt. Het is al vaak gezegd, dit gaat niet in tegen de NAVO, een geloofwaardige Europese defensie zal integendeel een versterking van het westelijk bondgenootschap blijken. Alleen met een effectieve Europeanisering van defensie-inspanningen zal de nationale defensie gelijke tred kunnen houden met de eisen, die aan een geloofwaardige verdediging van één van de meest welvarende en technologisch geavanceerde regio's in de wereld gesteld moeten worden.

2. Concrete aanpak

Pooling van capaciteiten in Europees verband is onontkoombaar. Daarop moet het Nederlands beleid uit kostenoverwegingen en met het oog op effectiviteit worden ingericht. Die eis ligt al jaren op tafel. De effecten van *non-Europe* zijn voldoende in kaart gebracht en kunnen als richtsnoer dienen. Minder of geen Europa is duurkoop. Tot 2% verhogen van het defensiebudget ligt in het verre verschiet. Maar zeer belangrijke winst valt al te halen uit integratie van operationele en industriële capaciteiten. Belangrijke elementen zijn reeds verwezenlijkt, zoals de Duits-Nederlandse militaire samenwerking en de Nederlands-Belgische marine samenwerking begrepen. Wenselijk is een up-to-date analyse van politieke planning ten aanzien van defensie in andere lidstaten. Voorbeelden zijn het Duitse Witboek Defensiebeleid van afgelopen jaar² en de intensievere defensiesamenwerking in Scandinavië. Het gaat om zichtbare resultaten. **Daarom zal Nederland zich vóór alles moeten verstaan met die landen, die gezamenlijk vooruit willen.** De defensiesamenwerking zal zich op concrete onderdelen moeten ontwikkelen als een *multispeed Europe*. Dit is wat anders dan à la carte of toevallige allianties. Het moet gaan om gestructureerde samenwerking. **Het doel is versterking van de Europese defensie in totaliteit.** In initiatieven, bijvoorbeeld in vervolg op de Franse en Duitse verkiezingen, dient **Nederland** in de visie van de EBN een **actieve rol** te spelen.

De Europese Commissie heeft instrumenten in eigen huis ontwikkeld om de basis van de gezamenlijke Europese defensie te versterken. Daarvan moet in Nederland in goed gecoördineerde samenwerking tussen de betrokken

² Witboek Defensiebeleid van de Bondsregering, 13 juli 2016

departementen gebruik worden gemaakt. **Doel** voor Nederland moet zijn **meer specialisatie, meer samenwerking, en indien efficiënter, meer integratie**. Het gaat om de volgende beleidsonderdelen:

- Het *European defence Action Plan* van Commissaris Biénkowska
- *European defence research* onder Commissaris Moedas
- Beter gestructureerde coördinatie tussen de Hoge vertegenwoordiger en verantwoordelijke Commissarissen
- *Frontex* en het *European border control agency*
- De EBN bepleit een *European Defence Semester*, dat via landengerichte aanbevelingen aan de lidstaten voorstellen doet om hiaten in hun defensie-inspanningen door versterking van Europese samenwerking ongedaan te maken. Dit gaat een stap verder dan de tot dusver aanvaarde *Cooperative Annual Review of Defence (CARD)*, die door het *European Defence Agency* zal worden uitgevoerd.

Van het grootste belang is, dat het nieuwe kabinet besluit tot een gemeenschappelijke Europese oriëntatie, a common European mindset, d.i. denken vanuit Europees perspectief en de daaraan te leveren Nederlandse bijdrage. In de eerste plaats gaat het om gelijkgerichtheid in het team van ministers en om een gelijke oriëntatie van de betrokken departementen. In de tweede plaats dient gewerkt te worden aan het harmoniseren van competenties van militairen en geharmoniseerde opleidingen, mogelijk ook aan een *Erasmusprogramma* voor militairen. Jonge militairen kunnen zodoende in een gemeenschappelijke Europese oriëntatie en doelgerichtheid worden opgeleid. Even wenselijk is het op ruimere schaal nationaal uitwisselen van militairen, zodat de kennis van culturele eigenheden en opvattingen elders tot het normale instrumentarium van de toekomstige Nederlandse militair gaat behoren.

Deze door de EBN voorgestane benadering strookt ook met toekomstgerichte opties voor de EU, die onlangs door Commissie Juncker zijn gepresenteerd.

Namens de Commissie

Dr W.F. van Eekelen, voorzitter

Drs E.A. van Hoek, vice-voorzitter.

Elsa Schrier, secretaris

Mr. J.P. van Iersel, lid redactie-commissie

John Jansen, lid redactie-commissie

Den Haag

25 maart 2017

elsaschrier@hotmail.com

